

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Яремчук Регини Анатоліївни «Психолого-правові засади використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України» подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Дисертацію Регини Анатоліївни Яремчук присвячено актуальному питанню визначенню та окресленню психолого-правових засад використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України. Враховуючи багатовекторність проблем кадрового забезпечення, складність їх вирішення в умовах суспільних трансформацій та реформи правоохоронної системи нашої держави, питання удосконалення основ застосування поліграфічного дослідження набуває значну актуальність. Дискусійне поле теоретичних поглядів на межі та можливості застосування поліграфа обумовлює наявність широкого кола проблемних питань серед науковців та практиків. Спроба авторки сформулювати відповіді не низку з них зумовлює актуальність обраного напрямку дослідження.

Звернення здобувачки до ґрунтовного аналізу психологічних особливостей індивідуально-психологічних особливостей досліджуваних обумовлює нове спрямування у теоретико-емпіричному дослідженні заявленої для обговорення проблеми.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків. Теоретичні та методологічні засади дослідження психологічних та правових основ використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України знаходиться в проблемному полі юридичної психології та визначено з урахуванням специфіки поставленої мети, об'єкта і предмета дослідження.

Науково-категоріальний апарат характеризується коректним визначенням об'єкту, предмету, мети, завдань, теоретико-методологічного підґрунтя дослідження. Сформульовані завдання підпорядковані меті, засвідчують логічність та послідовність основних етапів дослідження. За змістом завдань дисертаційне дослідження є теоретико-експериментальним.

Авторкою здійснено ґрунтовну роботу, спрямовану на проектування основних положень психологічної науки щодо потреб юридичної психології.

Висновки теоретичної частини дослідження стали відправною точкою для реалізації емпіричного етапу. Він ґрунтувався на системному підході вивчення питань, які на разі є найбільш проблемними у використанні поліграфічного дослідження в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України; відсутності єдиного погляду на теоретичні, методичні та організаційні засади реалізації поліграфічного інструментарію в правоохоронній діяльності; розмитості основних меж та можливостей його здійснення в роботі з персоналом.

Вибір методів дослідження забезпечив досягнення мети і реалізацію поставлених завдань. Організаційно-методичні засади проведеного дослідження розкрито повною мірою та на достатньому фаховому рівні. Кількісний і якісний аналіз отриманих даних здійснено кваліфіковано.

Надійність і вірогідність отриманих наукових результатів підтверджуються теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних принципів дисертаційної роботи, єдністю та логічністю всіх етапів дослідження, його організаційною цілісністю й чіткістю концептуальних засад, гармонійним поєднанням статистичних методів і способів їх якісної психологічної інтерпретації.

Оцінка змісту дисертації та ідентичності змісту анотації та її основних положень. Дисертаційне дослідження Яремчук Р.А. «Психолого-правові засади використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України» має чітку структуру: воно складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (242 найменувань, з них 51 – іноземними мовами) та додатків. Пропорції теоретичної та емпіричної частин дослідження авторкою дотримано.

Дисертанткою професійно ґрамотно опрацьовано основні завдання дослідження, що дало змогу визначити **наукову новизну**, яка полягає в розширенні та поглибленні уявлень про індивідуально-психологічні особливості правоохоронців, які проходять поліграфічне дослідження; розробці проекту нормативного документа щодо правового удосконалення процесу застосування поліграфу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані висновки і пропозиції впроваджено та можуть бути реалізовані в системі психологічного забезпечення працівників сектору та оборони, шляхом застосування розроблених авторкою практичних рекомендацій комплексного підходу застосування поліграфу з використанням спектра психодіагностичних методик.

Дисертанткою правильно і доречно застосовані різні загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Надійність і вірогідність отриманих наукових результатів підтверджуються теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних принципів дисертаційної роботи, єдністю й логічністю всіх етапів дослідження, його організаційною цілісністю й чіткістю концептуальних засад, гармонійним поєднанням кількісного аналізу отриманих даних і способів їх якісної психологічної інтерпретації. Таким чином забезпечується належний ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дослідженні, їх достовірність.

Чітка та коректна організація дослідження, грамотна інтерпретація його результатів з урахуванням концептуальних положень дозволила дисертантці сформулювати науково обґрунтовані **висновки** відповідно до поставлених завдань. В них представлені загальні досягнення дисертантки та її висок у вирішенні зазначеної наукової проблеми.

Дисертація виконана державною мовою. Стиль дисертації відповідає вимогам, що висуваються до наукових праць такого рівня, а також відзначається логічністю, послідовністю, системністю, обґрунтованістю. Структура дисертації цілком узгоджується з її назвою, метою і завданням дослідження. Текст анотації відповідає основному змісту дисертації.

До безперечних переваг дисертації можна віднести:

1. Чітку структурованість роботи, що дозволила авторці розглянути предмет дослідження з позицій різних підходів та на цій основі розробити модель дослідження.

2. Здатність дисертантки до ретельного опрацювання і детальної інтерпретації емпіричного матеріалу, коректного тлумачення результатів відповідно до розроблених моделей, великої кількості ілюстративного матеріалу.

3. Дослідженню притаманна виражена наукова новизна, що полягає у в розширенні уявлень про індивідуально-психологічні, гендерні детермінанти брехні, розмежуванні термінологічно близьких понять «брехня», «омана», «обман» тощо, ґрунтовному аналізі загально-психологічних теорій, що обумовлюють інтерпретаційні засади тлумачення результатів поліграфічного дослідження.

4. Результати дисертаційного дослідження мають безсумнівну практичну значущість. Вони можуть застосовуватися практичними психологами-поліграфологами в процесі реалізації професіно-психологічного забезпечення правоохоронної діяльності.

Водночас дисертаційне дослідження, як і будь-яка творча праця, містить певні дискусійні положення, що дає підстави для висунення таких зауважень:

1. Потребує уточнення, якою мірою специфіка професійної діяльності персоналу різних підрозділів МВС України має представленість в особливостях тематики поліграфічних досліджень. Типологічна характеристика за тематикою та проблемними питаннями кадрового забезпечення з врахуванням специфіки завдань підрозділу МВС України змістовно посилює практичну спрямованість роботи.

2. Авторкою акцентовано увагу на мотиваційних детермінантах схильності особистості до викривлення реальності в процесі поліграфічного дослідження, але зазначена проблема не представлена в повному обсязі. В той же час, саме потребностно-мотиваційна сфера є однією із засадничих в інтерпретації брехливої поведінки людини.

3. На нашу думку, включення до дослідницького завдання розгляду гендерних особливостей досліджуваний виправдане, але чому поза увагою авторки залишилися інші критерії, наприклад віковий.

4. Робота набула б більшої теоретико-практичної значущості якби містила характеристику існуючих методичних та організацій засад застосування поліграфічного дослідження. Враховуючи дискусійність предметного поля виокремлення спільних та відмінних рис у підходах різних шкіл поліграфологів дозволило би сформулювати перетини теоретичних поглядів та практичних підходів.

Висловлені зауваження й побажання не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Р.А. Яремчук, яке є завершеною науковою працею, представляє значний внесок у теорію та практику і, за своїм науковим рівнем, теоретичним і практичним значенням, є прикладом успішного поєднання теоретичної та експериментальної науково-дослідної роботи.

Таким чином, дисертаційна робота «Психолого-правові засади використання поліграфа в кадровому забезпеченні підрозділів МВС України» повністю відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., №1159 від 30.12.2015 р. та №567 від 27.07.2016 р.), які висуваються до кандидатських дисертацій, а її авторка Яремчук Регина Анатоліївна заслуговує на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – психологія.

Офіційний опонент

Начальник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України

доктор психологічних наук, начальник науково-дослідної лабораторії

Олександр КОЛЕСНІЧЕНКО

__._.2022

Підпис засвідчую

Перший заступник начальника Національної академії Національної гвардії України з навчально-методичної та наукової роботи

полковник

Владислав ЄМАНОВ

